

правлячою системою та Турецькою виступає релігійний компонент. Основна роль у Іранському управлінні належить духовенству, а Туреччина являє собою секулярну державу. Розкрито сутність співвідношення Ісламського і Західного у Турецькому суспільстві.

Характеризуючи сучасну релігійну ситуацію в Туреччині, Управління у справах релігії стверджує, що тут встановилася релігійна свобода як така і існування варіацій в самій релігії (англ. *intra-religious freedom*) [17]. Аналіз політичного досвіду Туреччини сприяє пошуку відповіді на питання про сумісність мусульманської культурно-цивілізаційної матриці з суспільно-політичними цінностями сучасних західних світських демократій, що сягають корінням в інший цивілізаційний ґрунт.

Сучасні турецько-іранські відносини характеризуються певною взаємозалежністю, основою якої виступає економіка. Взаємна економічна зацікавленість по відношенню один до одного сторони почали випробовувати після закінчення гострої фази геополітичної боротьби, яка ознаменувалася ще в 1990-х роках.

В Ірані в умовах його відносній ізоляції і одночасно сильної залежності від світового ринку нафти шлях перетворення здійснюється, головним чином, завдяки спроб прориву на окремих напрямках. В Ірані керівництво країни намагається прискорити процес модернізації шляхом підвищення якості освіти та рівня науки. У зв'язку з цим, з одного боку, не можна виключати ймовірність «прориву» у пошуку альтернативних технологій або розробки власних технологій, особливо в умовах загальносвітового інформаційного простору.

Бібліографічні посилання

1. Стасевич В. П. Культура як аксіологічний феномен буття (соціально-філософський аналіз природи та ієрархії культури) [Текст] : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 / В. П. Стасевич. – Донецьк, 2004. – 166 с.
2. Гегель Г. Філософія права [Текст] / Г. Гегель. – М. : Мысль, 1990. – С. 270.
3. Социальная структура [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://ru.wikipedia.org/wiki/Социальная_структура. – Загл. с экрана
4. Türkdoğan O. Osmanlı'dan Günümüze Türk Toplum Yapısı / O. Türkdoğan. – İstanbul : Çamlıca Yayınları, 2002/
5. Türkdoğan O. Çağdaş Türk Sosyolojisi / O. Türkdoğan. – İstanbul : Turan Yayıncılık, 1995.
6. Ханна П. Второй мир [Текст] / Центр исследований постиндустриального общества ; вступ. статья В.Л. Иноземцева. – М. : Издательство «Европа», 2010. – 616 с., С. 70.
7. Cohen A. Washington concerned as Turkey is leaving the West [Электронный ресурс] / A. Cohen // Hürriyet Daily News. 09.01.2011. – Режим доступа : <http://www.hurriyetdailynews.com/n.php?n=washington-concerned-as-turkey-leaving-the-west-2011-01-09>. – Загл. с экрана
8. Тойнби А. Цивилизация перед судом истории. Мир и Запад / Арнольд Дж. Тойнби. – М. : Астрель, 2011. — 318 с., С. 183.
9. Экономика Турции [Электронный ресурс]. – Режим

доступа : <http://www.gmu-countries.ru/asia/turkey/economy.html> – Загл. с экрана

10. Луис Б. Ислам и Запад [Текст] / Бернард Луис. – М. : Библейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2003. – 320 с., С. 215.
11. Раков В. М. Либеральная политическая философия и христианство [Текст] / В.М. Раков // Политический альманах Прикамья. – Вып. 5. – Пермь, 2005. – С. 246.
12. Памук О. Город воспоминаний [Текст] / О. Памук ; пер. с турецк. М. Шаров и Т. Маликов. – М., 2006. – С. 154–174.
13. Проблемы иранского общества, опубликовано 17.12.2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://voprosik.net/problemu-iranskogo-obshhestva/> © питаннячко – Загл. с экрана
14. Дугин А. Д. Ось Москва – Тегеран [Текст] / А. Д. Дугин // Геополитика. Информационно-аналитическое издание. – Выпуск VII, Тема выпуска: ИРАН. – М. :2011. – 116 стр., С.11.
15. Савин Л. В. Иран и Япония: взаимозависимость атомной энергетики и политики [Текст] / Л. В. Савин // Геополитика. Информационно-аналитическое издание. – Выпуск VII, Тема выпуска: ИРАН. – М. :2011. – 116 стр., С.32.
16. Гулевич В. Ньюансы ирано-турецкой политики на Ближнем Востоке, 17.05.2011 [Электронный ресурс] / В. Гулевич. – Режим доступа : <http://www.geopolitica.ru/Articles/1237/>. – Загл. с экрана
17. Bardakoğlu A. Religion and Society [Text] / A. Bardakoğlu // New Perspectives from Turkey. – P. 145.

Белокопытова Н.И. Социально-политические параллели тюркского и персидского общества.

Рассмотрены ключевые социально-политические аспекты, характеризующие современный период тюркской и персидской социальности. Необходимость такого исследования связано с философской проблемой социального управления. Автором определяется система основных аксиологических констант, описывающих ценностный мир тюркского и персидского бытия в целом: экономическое, политическое, религиозное, культурное; выявлены общие и специфические черты концепта в тюркскоязычных и перськомовний картинах мира, которые имеют проявление на уровне контекстуальных смыслов.

Ключевые слова: концептосферы ценностей, соотношение Исламского и Западного, категория «ценность», кластеризация экономики, структура общества, Иранский режим, секулярная традиция Турции, правящая элита Турции.

Bilokopytova N. Social and political parallels of Turkic and Persian society.

Address key social political aspects that characterize the modern period of Turkic and Persian sociality. The need for such studies due to the philosophical problem of social management. The author defines the basic axiological system constants describing the world of values Turkic and Persian life in general: economic, political, religious, cultural; identified general and specific features of the concept in the Turkic and Persian worldview that are the manifestation level contextual meanings.

Key words: concepts of values, the ratio of the Islamic and Western, category «value» clustering of the economy, the structure of society, the Iranian regimen, secular tradition of Turkey, ruling elite of Turkey.

Надійшла до редколегії: 11.04.14 р.

УДК 327 (460)

Р.-М. О. Блажиєвська

Львівський національний університет ім. Івана Франка

ПРОБЛЕМА ГІБРАЛТАРУ В ІСПАНО-БРИТАНСЬКИХ ВІДНОСИНАХ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВРЕГУЛЮВАННЯ

Розглянуто проблему Гібралтару в контексті іспано-британських відносин. Проаналізовано бачення Іспанією та Великобританією даної проблеми та можливі варіанти її вирішення. Визначено ставлення мешканців Гібралтару до можливої зміни суверенітету. Розглянуто роль Європейського Союзу у врегулюванні кризових ситуацій навколо Гібралтару.

Ключові слова: Гібралтар, Іспанія, Велика Британія, Європейський Союз, територіальний спір.

Вже три століття продовжується територіальний спір навколо Гібралтару, який перекидає важливий міжнародний шлях з Атлантичного океану до морів Середземноморського басейну та Індійського океану, а отже тісно пов'язаний зі всією ситуацією у Середземному морі і є складовою частиною європейської політики та міжнародних відносин у цілому. Цей найстаріший в Європі конфлікт перестав бути двостороннім з початку двадцятого століття. Разом із Іспанією та Великобританією у нього втягнуті Європейський Союз, а також самі гібралтарці, в яких за цей час сформувалась своя власна громадянська самосвідомість. Стратегічне значення Гібралтару, як території, що знаходиться на перехресті міжнародних транспортних комунікацій, а також той факт, що це одна з останніх колоній у світі та єдине колоніальне володіння в сучасній Європі (яке з кінця ХХ ст. має особливий економічний статус офшорної зони) привертає до гібралтарської проблеми увагу міжнародного співтовариства.

Дана стаття присвячена дослідженню проблеми Гібралтару у відносинах Іспанії та Великої Британії, а також можливостям залучення механізмів Європейського Союзу щодо її врегулювання.

Переважає більшість досліджень даної теми опублікована у західноєвропейській, передусім іспанській та британській науковій літературі. Характерною особливістю, яка відрізняє більшість наукових робіт, присвячених проблемі Гібралтару у британській літературі є нехтування іспанською історією Гібралтару. У британській літературі багато уваги приділено значенню вигідного стратегічного розташування Гібралтару для Великої Британії напередодні його захоплення, про що писали Дж. Гаррет, С. Конн, Дж. Тревельян, Дж. Корбет і Х. Річмонд. Водночас, іспанська література переважно спрямована на обґрунтування точки зору про доцільність повернення Гібралтару під юрисдикцію Іспанії. Цікаво, що багато сучасних іспанських статей досить об'єктивно оцінюють ситуацію, можливі ризики приєднання Гібралтару до Іспанії тощо.

Російська наукова і науково-популярна література щодо даного питання має переважно описовий характер, рясніє вже загальновідомими фактами, характеризується тавтологією висновків та основних положень. Багато російських вчених частково розглядають проблему Гібралтару в межах дослідження зовнішньої політики Іспанії, але в них питання не розглядається комплексно. Серед них роботи таких вчених, як Н. Е. Анікієва, Л. М. Бахармедової, Н. К. Капітонової, М. В. Кузнецової, А. А. Орлова та інших. Серед українських науковців варто відзначити суттєве значення статей та дисертаційної роботи О. П. Лук'янова, а також Ю. В. Кошій. В цілому, аналіз джерел дає підстави для подальшого вивчення проблеми. Відсутність єдиної точки зору, а часом ідеологічне протистояння щодо проблеми Гібралтару створює необхідність переглянути на сучасних методологічних засадах місце і роль проблеми Гібралтару у міжнародних відносинах.

Колись Гібралтар - скеляста ділянка суші на півдні Піренейського півострова і піщаний перешийок, що з'єднує його з Піренейським півостровом - належав Іспанській короні, будучи відвоєваним у маврів в ході Реконквісти (звільнення від мавританського панування) ще в 1462 році. У 1704 році, під час війни за іспанську спадщину Гібралтар захопила англо-голландська ескадра. Тринадцятого липня 1713 року Англія і Франція змусили Іспанію підписати Утрехтський договір, згідно з яким

Іспанія передала Гібралтар Великій Британії на «довічні часи», але з правом відновлення свого суверенітету над Гібралтаром у випадку, якщо Великобританія його втратить. Це єдиний випадок у міжнародних відносинах, коли на залежну територію однієї держави інша претендує за міжнародним договором. У ХХ столітті саме цей пункт угоди стане чи не найголовнішим аргументом іспанської сторони у намаганні повернути Гібралтар у сферу власних інтересів. Саме ця мета ставала однією з найважливіших для кожного іспанського уряду протягом останніх 300 років [3].

Зазначимо, що згідно диспозиції Утрехтського договору, Іспанія поступилася Великобританії містом, замком, портом і фортецею Гібралтар. Але у договорі немає записів, що стосуються юрисдикції над прибережними водами, відповідно іспанці вважають, що ці права залишаються в їх руках. Протилежної точки зору Велика Британія, яка сецесію Гібралтару поширює і на прибережні води. Це положення не вдалось врегулювати Конвенцією Організації Об'єднаних Націй з морського права від 1982 року, яка визначає правовий статус і ширину територіального моря. У статтях 2 і 3 Конвенції вказано, що прибережна держава має право встановлювати ширину свого територіального моря до межі, що не перевищує дванадцяти морських миль. Проте, Іспанія ратифікувала Конвенцію додаючи пункт, який унеможливує визнання прав Гібралтару на прибережну зону. Натомість Великобританія, визнаючи суверенні права Гібралтару на територіальне море навколо, встановила морські кордони на відстані 3 морських миль [9].

Аналізуючи історію протистояння між Іспанією та Великою Британією, можна виділити 14 масштабних блокад з боку іспанської сторони. У такий спосіб іспанці намагалися послабити економічне становище Гібралтару та витіснити британські гарнізони. Доволі серйозним аргументом, який ставав причиною чисельних блокад, була контрабанда через територію Гібралтару. Ця територія упродовж 300 років мала статус вільної гавані, а британці сюди спрямовували товари, які контрабандним шляхом потрапляли на іспанські ринки. Власне основою економіки регіону до початку ХХ століття якраз і була контрабанда. Для британської сторони таке положення було доволі вигідним, оскільки в такий спосіб досягалось серйозне економічне послаблення давнього торгового конкурента - Іспанії.

Звичайно, що така ситуація вимагала від Іспанії дій, спрямованих на запобігання контрабанді, та спроб поновити власний контроль над Гібралтаром. Тим часом британська сторона намагалася заселити цю територію власне англійцями, здійснюючи при цьому експорт традицій та культурного устрою, доповнених системою управління. Саме ці дії призвели до того, що на початку ХХ століття Гібралтар нічим не відрізнявся від більшості британських міст [6].

Геополітична вага Гібралтару значно зросла після Другої світової війни, що обумовлювалося збільшенням кількості середземноморських баз НАТО. Гібралтар став єдиною колонією, що залишилась у Європі, чим особливо дратував іспанських націоналістів. Для іспанських патріотів дев'ятнадцятого століття, скеля була «тотемним питанням» і «символом занепаду Іспанії». Особливо напруженими були відносини між Іспанією і Гібралтаром в період з 1939 по 1975 рік у час правління генерала Франциско Франко, який навіть призначив 4 серпня як день пам'яті про втрату Гібралтару, так як саме

в цей день 1704 року скелю захопили англо-голландські війська [10]. Для Франко необхідним було підняти питання Гібралтару задля виправдання несприятливих наслідків своєї внутрішньої та зовнішньої політики, які франкістською пропагандою пояснювалися як «міжнародна облога», у тому числі з боку Британії, що окупувала частину іспанської території. Гібралтарське питання було вигідним для тогочасного режиму, оскільки воно відповідало національним інтересам Іспанії (відновлення територіальної цілісності країни), у зв'язку з чим консолідувало різні групи в правлячих колах та забезпечувало їм підтримку іспанського народу [5].

Іспанія активно ставила питання про повернення Гібралтару в 1940 і 1956 роках, а в середині шістдесятих проблемою зайнявся Комітет Організації Об'єднаних націй з деколонізації. У 1967 році британці провели на Гібралтарі референдум, підсумки якого переконливо свідчили на користь бажання більшості населення зберегти британське підданство. Роком пізніше Лондон відмовився визнати резолюцію Генасамблеї Організації Об'єднаних Націй про передачу Гібралтару Іспанії, а в 1969 році королева Великобританії Єлизавета II дарувала Скелі власну конституцію, відповідно до якої функції законодавчих зборів та міської ради перейшли до нового органу - Палати зборів, місцевому органу законодавчої влади. Конституція також заборонила передавати землі іншій державі проти волі їх мешканців. Великобританія залишила за собою лише сфери оборони, підтримки правопорядку та зовнішніх відносин. Решта питань була віднесено до компетенції місцевої влади. За конституцією главою Гібралтару залишалася англійська королева (Єлизавета II). Губернатор - представник королеви - одночасно є і головнокомандувачем збройними силами колонії, тому на цей пост, зазвичай, призначаються офіцери вищого командного складу британської армії. У відповідь Іспанія закрила кордон з Гібралтаром на 16 років для пішоходів (з 1969 по 1982 рр.), а пізніше взагалі для всього трафіку і ввела повну економічну блокаду спірної території. Такі дії насправді лише більше зв'язали колишню колонію з метрополією, оскільки Британія постійно і сумлінно підтримувала своїх блокованих підданих всім необхідним. Тим не менше, для мешканців Гібралтару цей період запам'ятався довгою тривалою депресією, оскільки вони опинились практично відірваними від світу, а ділова активність обмежувалась лише обслуговуванням воєнних суден, що заходили на розміщену тут воєнно-морську базу [4].

Після смерті генерала Франко в 1975 році іспано-британський діалог з приводу Гібралтару дещо поживався, а через п'ять років сторони відновили переговорний процес. Одночасно Мадрид почав послаблювати блокаду, але навіть після вступу в 1982 році Іспанії в НАТО гібралтарське питання не зрушило з місця, а сама спірна територія з часом стала членом Європейського Союзу. Багаторічні дебати з Великобританією за участі Організації Об'єднаних Націй дали свій результат: розпочався двосторонній переговорний процес (1984 р., Брюссельський процес), який став першим кроком на шляху важливих домовленостей між сторонами суперечки [1]. Суперечки навколо Скелі затихли майже на три десятиліття, а жителі та гості Гібралтару взяли активнішою користуватися такою своєю перевагою, як відсутність ПДВ, оскільки ця автономія не входить в митний простір Європейського Союзу. У зв'язку з цим у Європейському Союзі виникла низка проблем, пов'язаних з Гібралтаром.

По-перше, Гібралтар не входить до Шенгенської зони, що означає наявність повноцінного кордону

з відповідним режимом. Це перешкоджає вільному пересуванню в Гібралтар робочої сили, частина якої проживає на території Іспанії.

По-друге, дуже гостро повстало питання про існування в Гібралтарі офшору, особливо в умовах економічної кризи (починаючи з 2008 р.) і загального спаду економічного зростання в державах-членах Європейського Союзу, коли деякі з них перебувають на межі банкрутства.

По-третє, через Скалу іде потік нелегальних мігрантів, які потім попадають в країни ЄС, також Гібралтар традиційно розглядається в якості лігвища контрабандистів. Так, вилучення тютюну на кордоні між Іспанією і Гібралтаром у 2013 році збільшилось на 40%. Інший тип «товарів», які проходять через Гібралтар до Іспанії - це героїн і кокаїн [10].

В результаті тривалого процесу переговорів у 2004 році відкрилась робота тристороннього форуму «Діалог по Гібралтару», який став справжнім проривом в історії трьохсотлітньої суперечки. Форум не тільки дозволив вирішувати проблеми тристоронніх відносин, а й продемонстрував, що існують механізми досягнення компромісу між Іспанією і Великобританією. У результаті роботи форуму в 2006 р. були підписані Кордовські угоди, які стали основою співробітництва Іспанії та Великобританії. Більше того, вперше за весь час в суперечці в якості третьої сторони виступили представники самого Гібралтару.

Однак, незважаючи на успіх форуму, його робота на даний час призупинена. У 2011 році перемогу на виборах в Іспанії здобула опозиційна правоцентрична «Народна партія» на чолі з Маріано Рахоем, яка набрала абсолютну більшість голосів виборців, що в свою чергу дозволяє їй проводити самостійну політику без підтримки інших партій. Новий уряд одразу офіційно заявив про відновлення обговорення щодо статусу Гібралтару. Це означало різку зміну зовнішньополітичного курсу країни, так як соціалісти на чолі з Хосе Луїсом Сапатеро надавали перевагу вирішенню незначних практичних питань з урядом Гібралтару, не згадуючи про питання статусу британської колонії [3].

В свою чергу проблема Гібралтару ускладнилась тим, що в конфлікті появилася третя сторона (30 тис. осіб - населення Гібралтару). Вони не бажають ставати іспанцями з різних причин, хоча більшість жителів мають іспанські корені, іспанські прізвища, розмовляють іспанською мовою. Багато жителів Гібралтару купляють або орендують квартири на території Іспанії, оскільки не хочуть тіснитись на скалі. Виникає вражаюче протиріччя - гібралтарці тісно пов'язані з Іспанією, користуються її благами, а 20% взагалі постійно проживає на іспанській території, при цьому вони категорично не хочуть ставати громадянами Іспанії. Натомість, голова адміністрації колонії, міністр лейборист Фабіан Пікардо, хоч і визнає всі ці факти, не вбачає в них жодного протиріччя. Для нього це «лише свідчення добросусідських відносин жителів Гібралтара з іспанцями» [7].

Причини такого становища не стільки політичні чи патріотичні, як економічні - рівень життя в колонії є значно вищим від іспанського чи навіть англійського. Причина досить проста - це особливий статус Гібралтару, де на сьогоднішній день зареєстровано більше ніж 90 тис. різних компаній зі всього світу, в тому числі 20 тис. інвестиційних [8]. Саме це забезпечує високий рівень життя мешканцям колонії і створює велику проблему для Іспанії. Іспанські бізнесмени часто користуються послугами Гібралтару, а безмитна торгівля підриває

комерцію сусідньої Іспанії.

Водночас змінюється і ситуація на міжнародній арені: роль Організації Об'єднаних Націй щодо питання Гібралтару поступово знижується, тому на перший план виходять інтереси самих сторін суперечки та їх бажання залагодити дану проблем.

Ситуація знову загострилася влітку 2013 року, коли влада Гібралтару приступила до зведення в прибережних водах штучного бетонного рифу. Британці пояснюють, що цей риф з сімдесяти бетонних блоків повинен стимулювати розвиток морської флори і фауни. Однак іспанські рибалки, що звикли вести промисел неподалік, побачили в діях гібралтарської влади обмеження своїх прав і можливостей займатися рибальством. Офіційний Мадрид підтримав рибалок, звинувативши Гібралтар у спорудженні загороджувального об'єкта без відповідної авторизації в водах, які не належать Великобританії [1].

Також, у відповідь іспанська влада посилила митний контроль на кордоні з Гібралтаром і навіть розглядала варіант введення збору в сумі 50 євро з кожної машини, що покидає Гібралтар або в'їжджає на його територію. У підсумку на кордоні з'явилися багатогодинні автомобільні черги. Протягом літа й початку осені 2013 року кораблі британських ВМС зробили декілька демонстраційних рейсів на базу в Гібралтарі. Відмітимо, що ситуація на кордоні не змінюється вже рік часу, а офіційний Лондон не має на це жодного впливу. Іспанська влада наголосила в травні 2014 року, що посилений контроль на кордоні проводиться з метою викорінення контрабанди тютюну. Самі ж іспанці також не задоволені чергами, вважаючи їх політичними, а не придушенням незаконної діяльності.

Ще одним приводом для ескалації напруженості в іспано-британських відносинах став інцидент, коли іспанське гідрографічне судно незаконно, на думку британців, увійшло на їх територію. Крім того, судно не відреагувало на вимогу берегової охорони покинути води Гібралтару. Загалом судно провело в британських водах близько 20 годин, і лише потім покинуло їх. Справа дійшла до виклику в МЗС Великобританії посла Королівства Іспанії, а кілька членів британського парламенту попросили направити в регіон війська. Завдяки проведенню кількох раундів робочих зустрічей за участю представників ЄС вдалося частково нормалізувати цю ситуацію без зміни основоположних історичних принципів.

Відзначимо, що суперечка про статус Гібралтару зачіпає навіть вищих посадових осіб Іспанії. Наприклад, у березні 2013 року міністр закордонних справ Іспанії Хосе Мануель Гарсія-Маргальйо сказав, що ніколи не ступить на Гібралтар, доки над ним не майоритиме іспанський прапор. А у 2012 році королева Іспанії Софія скасував свій візит на святкування Діамантового ювілею королеви Єлизавети II з нагоди Утрехтського договору [10].

Існує декілька сценаріїв подальшого розвитку подій: заморожування конфлікту, незалежність Гібралтару і форми спільного (іспано-британського) або часткового суверенітету.

Одним із сценаріїв є спільний суверенітет. Він може бути як двостороннім (іспано-британським), так і тристороннім (за участю Гібралтару). Така пропозиція вже була розроблена, ключовими її пунктами повинні були стати спільне управління та контроль над військовими базами обома сторонами суперечки. Але вона була відкинута населенням колонії (референдум 2002 р., у результаті якого 97,98% із тих, хто брав участь у голосуванні, висловили негативне ставлення до

концепції спільного управління), тому такий сценарій малоімовірний, хоч і можливий. Все залежатиме від конкретних умов спільного суверенітету [6].

Другий варіант - це існування Гібралтару по схемі Гонконгу - одна держава - дві системи, коли Гонконг має широку автономію і навіть свою власну валюту. При такому варіанті Гібралтар зможе зберегти всі свої фінансові привілеї, але при цьому перебуватиме під суверенітетом Іспанії.

Третім варіантом є змішаний суверенітет, при якому Гібралтар формально переходить під юрисдикцію Іспанії, але зберігає ряд прав для Великобританії, серед яких дія законів Сполученого Королівства на території Скали, право на збереження своєї культури і можливість використовувати свою воєнну базу [3].

Головний міністр Гібралтару Фабіан Пікардо не відкидає можливості надання незалежності цій британській колонії за умови збереження протекторату Британської Корони, що фактично означало б отримання статусу, яким користуються Канада і Австралія. У разі заперечень з боку Великобританії Гібралтар пригрозив звернутися в міжнародні судові інстанції, щоб визнати невідповідність Утрехтського договору нормам міжнародного права. Так, в документі є ряд положень, які давно не виконуються і вважаються за сучасними мірками дикими. Наприклад, у договорі закріплено право Британії «на торгівлю чорношкірими людьми», а на території Гібралтару заборонено проживати «маврам і євреям». Проте, виступаючи в жовтні 2013 року у Вашингтоні в Раді міжнародних відносин, Пікардо підкреслив, що в даний час у Гібралтару «немає політичного бажання» змінити нинішню ситуацію з автономним управлінням, встановлену місцевою конституцією 2006 року. За його словами, «нинішня модель працює дуже добре».

Скоріш за все, конфлікт між Великобританією і Іспанією так і залишиться в замороженій фазі на довгі роки. Країни вирішуватимуть конкретні практичні питання для полегшення існування Гібралтару та безпосередньо іспанців, що проживають на кордоні з ним. Форум «Діалог по Гібралтару» має великі перспективи розвитку, а Брюссельський процес швидше за все взагалі не буде відновлений.

В цілому, якщо для Великої Британії Гібралтар залишається стратегічно важливим, оскільки він надає їй доступ до протоки та Середземного моря, який вона може втратити із зміною ситуації, то для Іспанії жодного значення скеля не має. Що є дійсно важливим для Іспанії, це те, що Гібралтар знаходиться в руках іншої держави. Для іспанців повернення Гібралтару це не виграш чи програш, це питання гідності. Зазначимо, що Іспанії слід не забувати про наявність двох анклавів – Сеути та Мелільї під її юрисдикцією. У разі зміни юридичного статусу англійської колонії, ці анклави можуть скористатись ситуацією для відокремлення від Іспанії. На території самого Піренейського півострова також знаходять ряд широких автономій, що претендують на незалежність – Каталонія, Країна Басків. А Гібралтар залишається лише одним із острівків нестабільності в Європі.

Варто наголосити, що в 2013 році суперечка навколо Гібралтару вийшла на новий рівень, оскільки до неї підключився Європейський Союз, який направив групу експертів для моніторингу ситуації на кордоні між Гібралтаром і Іспанією. Можемо прогнозувати, що в майбутньому успіх в переговорах буде пов'язаний саме з участю Європейського союзу у врегулюванні суперечки.

Бібліографічні посилання

1. Голос Росии. Гибралтар: осада до последнего магота. 22.11.2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rus.ruvr.ru/2013_11_22/Gibraltar-osada-do-poslednego-magota-2550/ – Заголовок з екрану.
2. Кошій Ю. В. Генеза проблеми Гибралтара в іспано-британських відносинах [Текст] / Ю. В. Кошій // Університет. Історико-філософський журнал. – №5 (19). – вересень-жовтень 2007. – С. 90–101.
3. Кузнецова М. В. Проблема Гибралтара в испано-британских отношениях в начале XXI века : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.03 [Електронний ресурс] / М. В. Кузнецова. – Москва, 2014. – Режим доступу : http://www.mgimo.ru/files2/y03_2014/249207/kuznetzova_autoref.pdf – Заголовок з екрану.
4. Мамедова Л. К. Британская позиция по Гибралтару [Електронний ресурс] / Л. К. Мамедова. – Режим доступу : http://www.riss.ru/analitika/1988-britanska-ya-pozitsiya-po-gibraltaru/#.U4-UAfl_td4 – Заголовок з екрану.
5. Лук'янов О. П. Проблема Гибралтара в зовнішній політиці Іспанії, 1963 - 1985 рр. [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.02 / О. П. Лук'янов ; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. - Луганськ, 2003. – С. 13
6. Лесіва Н. Еволюція проблеми Гибралтара в другій половині ХХ ст. – на початку ХХІ ст [Електронний ресурс] / Н. Лесіва. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/33905/27-Lesiva.pdf?sequence=1> – Заголовок з екрану.
7. Chief minister speaks at the Council on foreign relations. 7th elpais.com/descargables/2013/10/10/dc8fb2d7b6b6335f1c4e29aabcb4eed3.pdf – Заголовок з екрану.
8. Gibraltar Companies Ordinance. Government of Gibraltar, 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://882fe31f29e7fd8c9adab447e7f1eed2117ba41e7c09f22d2c1c.r12.cf3.rackcdn.com/>

Gibraltar%20Companies%20Ordinance%201.pdf – Заголовок з екрану.

9. M. Kaniewska. Wiele hałasu o Skaleę czyli gdzie dwóch się bije tam wszyscy tracą [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://blog.centruminicytyw.org/2013/08/31/wiele-halasu-o-skale-czyli-gdzie-dwoch-sie-bije-tam-wszyscy-traca/> – Заголовок з екрану.

10. RT Actualitat ¿Por qué España reclama Gibraltar? Motivos de tensión con Reino Unido [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://actualidad.rt.com/actualidad/view/102586-espana-gibraltar-tension-reino-unido> – Заголовок з екрану.

Блажиевская Р.-М. О. Проблема Гибралтара в испано-британских отношениях и пути ее урегулирования.

Рассмотрена проблема Гибралтара в контексте испано-британских отношений. Проанализированы видение Испании и Великобританией данной проблемы и возможные варианты ее решения. Определено отношение жителей Гибралтара до возможного изменения суверенитета. Рассмотрена роль Европейского Союза в урегулировании кризисных ситуаций вокруг Гибралтара.

Ключевые слова: Гибралтар, Испания, Великобритания, Европейский Союз, территориальный спор.

Blazhyeyvska R.-M. Gibraltar in the Spanish-British relations and the ways to resolve it.

The article highlights the problem of Gibraltar in the context of the Spanish-British relations. Analyzed vision Spain and the United Kingdom of the problem and possible ways to solve it. The article presents the role of the European Union in crisis situations around Gibraltar.

Key words: Gibraltar, Spain, United Kingdom, European Union, territorial dispute.

Надійшла до редколегії: 12.04.14 р.

УДК 327

О. М. Васильченко

Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка

ВІЙНА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ

Розглядається феномен війни як прояв міжнародних відносин. Досліджується вплив згаданої міжнародної трансакції на формування, розвиток та консолідацію суб'єктної ідентичності на індивідуальному, груповому та національному рівнях. Здійснюється спроба виокремлення оперативного підходу до конфліктів та війн як їх крайніх проявів з метою досягнення конструктивних цілей сторін.

Ключові слова: міжнародні відносини, конфлікт, конфліктна свідомість, війна, ідентичність.

У наш час загальновідомим є факт того, що як мир, так і війна становлять специфічну форму людської взаємодії. І кожна з цих трансакцій, маючи місце між індивідами, що прагнуть задовольнити власні інтереси, природно має власну функцію. Таким чином, можна стверджувати, що як кожна дія у людському житті формує її подальшу життєву дорогу, так і мир та війна, будучи унікальними проявами соціальної динаміки, можуть розглядатися із функціоналістської точки зору. Згаданий підхід застосовуватиметься в рамках даного дослідження, в першу чергу, з метою збереження неупередженого погляду на проблеми війни та миру. По-друге, щоб віднайти альтернативні підходи до бачення людини та її сутнісних характеристик, т.зв. «природи», яка визначає її поведінку. І, по-третє, враховується необхідність перегляду ставлення до згаданих явищ у житті кожного індивіда, так само як і на тлі міжнародних відносин., особливо в умовах трансформації світових політичних процесів, диверсифікації природи їх учасників та пришвидшення загального ходу подій завдяки розвитку технологій та комунікацій. Більш того, події, що відбуваються у багатьох регіонах світу

та характеризуються зламом попередніх схем взаємодії. Яскравими прикладами цього можуть слугувати події, що розгортаються нині навколо Іраку, Сирії, Афганістану та ін. І звичайно, у даному руслі варто розглядати кризові явища у політичній, економічній та особливо військовій площинах щодо України. Через це питання впливу війни та миру на характерні особливості суб'єктів міжнародних відносин стає надзвичайно актуальним і з практичної точки зору.

До проблем конфліктів та їх впливу на становлення та розвиток залучених до них суб'єктів упродовж історії політичної та філософської думки зверталось багато дослідників, представників різного роду наукових напрямків та підходів. Зокрема варто виділити Сунь Цзи, Р. Дарендорфа, М. Дойча, Г. Зімеля, Д. Зінгера, М. Капітоненко, Р. Каплана, Л. Козера, Н. Макіавеллі, К. Маркса, Г.Перепелицю, Р.Смолла, Д.Фрідмана та ін. Таким же широким є і коло тих, хто у своїх дослідженнях активно звертався до питання ідентичності особливо в контексті якісних цивілізаційних змін та зрушень у загальній соціокультурній ціннісній динаміці[4]. На цьому тлі серед дослідників необхідно згадувати